

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Бойченко Марини Анатоліївни

на дисертаційне дослідження **Ма Цзе**

на тему «**Формування тембро-динамічного уявлення в майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки**»,

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Нині одним із пріоритетних напрямів модернізації системи вищої освіти в умовах її європейської та світової інтеграції є забезпечення високої якості професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців, зокрема й у галузі мистецької педагогіки. Актуальність обраної Ма Цзе теми дисертаційного дослідження «Формування тембро-динамічного уявлення в майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки» зумовлена, насамперед, необхідністю пошуку інноваційних підходів до розвитку емоційної сфери майбутніх учителів музичного мистецтва, оскільки володіння високим рівнем емоційної культури та емоційного інтелекту дозволить майбутньому педагогу-музиканту не лише досягти особистого успіху в майбутній професійній діяльності, а й демонструвати означені якості своїм учням, таким чином виховуючи і збагачуючи їх емоційно.

Дисертант не випадково обирає фортепіанну підготовку для формування тембро-динамічного уявлення майбутніх учителів музичного мистецтва, оскільки, саме в методиці фортепіанної підготовки розкривається зміст та структура тембро-динамічних уявлень майбутніх фахівців музичного мистецтва.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертація є складовою комплексної наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017) кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського (протокол № 11 від 27.06.2019 р.).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Дисертаційне дослідження Ма Цзе, на наш погляд, відзначається беззаперечною науковою новизною і практичною значущістю. Зокрема, автором уперше: визначено сутність поняття «тембро-динамічне уявлення музиканта», яке є змістовою складовою процесу образного мислення, музично-слухової рефлексії піаніста (майбутнього вчителя музичного мистецтва) у перетворювальній уявлюваній діяльності, та «формування тембро-динамічного уявлення у процесі фортепіанної підготовки» – процес активізації художньо-асоціативного та музично-слухового досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва задля створення власної (індивідуальної, унікальної) виконавської гіпотези (продукту, проєкту) звукової модифікації стилевідповідних фортепіанних творів кожним студентом у процесі його навчання та творчої діяльності. У ході дослідження дисертантом визначено структуру тембро-динамічного уявлення, представлену в єдності чотирьох компонентів: мотиваційно-досвідного, уявно-асоціативного, творчо-проєктивного та виконавсько-інтерпретаційного. Методологічну базу дослідження склали визначені автором наукові підходи (феноменологічний, інтелектуально-емоційний, рефлексивний, пропріоцептивний, методико-технологічний та музикознавчий), принципіві положення (слухового універсалізму, інтуїтивного осягнення, рефлексивності, індивідуалізації, стилевідповідності, аналітичного перетворення); методичне забезпечення склали винайдені педагогічні умови; система відповідних методів, розроблені дисертантом критерії з їх показниками для оцінки рівнів сформованості досліджуваного феномена у процесі поетапного його формування.

Уточнено сутність психофізіологічної парадигми музично-слухової діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва; напрями застосування інтелектуально-емоційного досвіду студентів та його розкриття у процесі фортепіанної підготовки.

Практичне значення має розроблена автором методика формування тембро-динамічного уявлення в майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки.

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлено в 7 публікаціях автора, серед яких 4 статті, надрукованих у наукових фахових виданнях України, 3 праці апробаційного характеру.

Спрямованість міжнародних наукових конференцій, під час яких відбулась апробація дисертаційного дослідження, характер статей здобувача, у яких відображено основні наукові результати дослідження, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Таким чином, можемо стверджувати, що матеріали дослідження пройшли належну апробацію.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Ознайомлення з текстом дисертації Ма Цзе дає підстави констатувати наявність логічної побудови та послідовності у висвітленні ходу дослідження та його результатів. Здійснено глибокий аналіз понять за темою дисертації. На основі наукового пошуку обґрунтовано й виважено концептуальні положення дослідження, висвітлено особливості імплементації авторської методики формування тембро-динамічного уявлення в майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки, що підтверджують достовірність наукових положень, результатів та висновків дисертації.

Дисертація має чітку структуру. У вступі коректно й обґрунтовано визначено актуальність теми та науковий апарат дослідження. Відповідно до поставленої мети, що полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування тембро-динамічного уявлення майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки, окреслено п'ять завдань, розв'язання яких стало можливим завдяки використанню доцільно обраного комплексу теоретичних, емпіричних та математично-статистичних методів. Окреслено методологічну та теоретичну основу дослідження; схарактеризовано наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; відображено відомості про апробацію, особистий внесок здобувача у праці, опубліковані в співавторстві, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «Науково-теоретичні основи дослідження» висвітлено результати розв'язання перших трьох завдань дисертації. Зокрема, задля обґрунтування ключового поняття дослідження «тембро-динамічне уявлення майбутніх учителів музичного мистецтва», автор детально розглядає поняття «уява» та «уявлення», зосереджуючись на порівняльному аналізі їхніх функцій, а також поняттях «тембр» та «динаміка», що в сукупності становлять «дуальну сутність тембро-динамічних уявлень» (С. 38). На основі узагальнення науково-педагогічної думки автором презентовано власне розуміння понять «тембро-динамічне уявлення музиканта», що являє собою «змістову складову процесу

образного мислення, музично-слухової рефлексії піаніста (майбутнього вчителя музичного мистецтва) у перетворювальній уявлюваній діяльності», та «формування тембро-динамічного уявлення в процесі фортепіанної підготовки», що трактується як «процес активізації художньо-асоціативного та музично-слухового досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва задля створення власної (індивідуальної, унікальної) виконавської гіпотези (продукту, проєкту) звукової модифікації стилевідповідних фортепіанних творів кожним студентом у процесі його навчання та творчої діяльності» (С. 45).

Заслуговує на увагу здійснена автором детальна характеристика феномену фортепіанного класу як самоврегульованої, самодостатньої методичної системи, навчального та дослідницького простору, що об'єднує педагога та учнів спільним предметом, підготовкою на фортепіано, з усією сукупністю музично-технічних і навчально-виховних можливостей його використання (п. 1.2).

Цілком переконливо дисертантом визначено структуру тембро-динамічного уявлення як цілісної категорії, що охоплює мотиваційно-досвідний, уявно-асоціативний, творчо-проєктивний та виконавсько-інтерпретаційний компоненти.

Другий розділ дисертації присвячено обґрунтуванню моделі формування тембро-динамічного уявлення майбутніх учителів музичного мистецтва. У даному контексті заслуговують на схвалення вдало обрані дисертантом наукові підходи: інтелектуально-емоційний, феноменологічний, пропріоцептивний, музикознавчий та методико-технологічний. Позитивним вважаємо обрання здобувачем інтелектуально-емоційного підходу, що розкриває дуальний зміст єдності розумової, знанневої та емоційної реакції здобувачів освіти. Варто наголосити на ґрунтовності обраних дисертантом наукових принципів, а саме: слухового універсалізму, інтуїтивного осягнення, рефлексивності, індивідуалізації, стилевідповідності, аналітичного перетворення (п. 2.1).

Наукову цінність становить розроблене й обґрунтоване автором дисертації методичне забезпечення, зокрема педагогічні умови формування тембро-динамічного уявлення в майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки: надання пріоритету розкриття можливостей виникнення та вдосконалення музично-слухових уявлень; надання діалогової підтримки здобувачам освіти у перетворювальній уявлюваній музично-слуховій діяльності; сприяння поглибленню музично-слухового тезауруса; спонукання до грамотного (адекватного) сприймання музики; спрямування музичної фантазії у професійно виправданий контент.

Значну наукову цінність становить експериментальна перевірка методики формування тембро-динамічного уявлення в майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки, передбачена необхідністю реалізації п'ятого завдання дисертаційного дослідження.

Задля оцінювання компонентів сформованості тембро-динамічного уявлення в майбутніх учителів музичного мистецтва Ма Цзе розробляє критерії (критерій мотиваційно-досвідного компоненту – обсяг досвіду тембро-динамічного уявлення; уявно-асоціативного компоненту – здатність до асоціювання; творчо-проектувального компоненту – компараційна відповідність; виконавсько-інтерпретаційного компоненту – самостійність визначення застосованих методів), визначає відповідні показники та рівні (високий (проективний), середній (активізуючий) і низький (відтворювальний)).

Необхідно відмітити чітко організовану експериментальну роботу в межах формувального експерименту, що послідовно здійснювалася на орієнтаційно-продуктивному, довільно-комбінаційному та самореалізаційному етапах. Доведення статистичної розбіжності за всіма критеріями наприкінці формувального експерименту засвідчило ефективність запропонованої методики формування тембро-динамічного уявлення в майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки. Отримані здобувачем результати свідчать про доцільність її впровадження в практику підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Загальні висновки висвітлюють результати, поставлених Ма Цзе завдань. Зміст дисертації вдало доповнюють додатки.

6. Оцінка змісту та оформлення дисертації

Дисертаційна робота відповідає чинним вимогам щодо змісту та оформлення, відзначається зрозумілим та доступним для сприйняття стилем викладу наукових положень, матеріалів та висновків.

Ознайомлення з текстом дисертації Ма Цзе дає підстави стверджувати, що дана наукова робота є цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає чинним вимогам.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

У цілому позитивно оцінюючи результати представленої Ма Цзе дисертаційної роботи, необхідно окреслити певні дискусійні положення щодо змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. У назві п. 1.2 автор анонсує розгляд тембро-динамічного уявлення в контексті стильових парадигм фортепіано, однак не конкретизує їх, побічно згадуючи лише про особистісну (С. 56). На наш погляд, конкретизація названих

парадигм дозволила би сформувати більш чітке уявлення про досліджуваний феномен.

2. На наш погляд, у дослідженні варто було би конкретизувати, яким чином здійснювався розподіл здобувачів освіти в межах експериментальної та контрольної груп.

3. У процесі формування роботи дисертант використовує методи ImArt (імпресивної) та ExArt (експресивної) терапії творчістю, передбачені реалізацією третьої педагогічної умови, однак, варто було детальніше окреслити сутність означених методів та вказати на їхнє авторство.

4. Ураховуючи ґрунтовність запропонованої автором методики формування тембро-динамічного уявлення в майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки доцільною бачиться подальша дисемінація представленої методики у вигляді методичних рекомендацій.

8. Загальний висновок

Ураховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертаційної роботи, обґрунтованість, достовірність, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, вважаємо, що дисертація Ма Цзе на тему «Формування тембро-динамічного уявлення в майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки» має завершений, цілісний, авторський характер і відповідає чинним вимогам пп. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Ма Цзе, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри педагогіки
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

Марина БОЙЧЕНКО

Підпис М. Бойченко засвідчую

Ректор

06.11.2023 р.

Юрій ЛЯННОЙ